

Fusie der Schuttersgilden van HEIST en van KNOKKE in 1650

door Maurits Dekeyzer.

Zoals in de meeste gemeenten de schuttersmaatschappijen de oudste verenigingen zijn, zo was dit ook het geval te Knokke en te Heist. Het is trouwens logisch dat de handboogschutters reeds zeer vroeg vermeld worden, daar boog en pijl in vroegere tijden praktisch het doeltreffendst verdedigings- en aanvalsmiddel was, en dat daardoor de schutters zich samenvoegden in gilden.

Weerbare mannen werden opgeroepen om regelmatig oefeningen met boog en pijl te houden, teneinde een grotere handigheid te kunnen ontplooiën in verband met verdedigingen of aanval. Vandaar het ontstaan van de schuttersgilden. Mettertijd waren het sportverenigingen.

Ook Heist had reeds in 1525 een Schuttershof op het Schuttersplein langs de Kerkstie (1), terwijl het oudst bekend gildeboek van Sint-Sebastiaan te Knokke het jaartal 1648 draagt. Daarin lezen we dat in dit jaar de Knokse gilde werd heropgericht na 70 jaar niet meer geschoten te hebben wegens oorlog en onrustige tijden.

Het was in die tijd de gewoonte dat rijke schutters een "doodschuld" betaalden of beloofden bij hun toetreden tot de gilde. Dat was een som die oorspronkelijk terugging op een soort erfenis-

(1) M. Coornaert, Koudekerke - Heist, p. 100 nr 209.

recht en die ook wel eens bedoeld was om de kosten te dekken die de Gilde maakte bij hun begraafing.

Dit, en nog veel andere wetenswaardigheden, hebben we kunnen vernemen in het speciaal St.-Sebastiaansnummer van Rond de Polder-torens (9e jaarg. nr 3 en 4), waarin Broeder Filip en Jos Rau een waarachtige schat aan gegevens naar voor brachten.

Hier willen we ons echter beperken tot het mededelen van het heel bijzonder dokument over de samenvoeging in 1650 van de schuttersgilden van Heist en van Knokke. Het is een officiële erkenning en goedkeuring van dese fusie der twee gilden, door het College van Schepenen van het Brugse Vrije. Het stuk werd overgeschreven in het Gildeboek van Sint-Sebastiaan te Knokke.

We leren daaruit o. a. :

- 1° Die fusie werd aangevraagd door de Hoofdmannen, de Dekens en de Eed (Raad) van beide gilden.
- 2° De twee prochies waren in 1650 erg klein en het aantal schutters te gering om in elke gemeente gevoeglijk te kunnen schietingen houden.
- 3° De twee toegelaten schuttersfeesten waren de Gaaidag op Tweede Sinksendag, en de St.-Sebastiaansdag op 20 januari.

(Nota bene, op de "gewoonlicke exercitiën" d.i. gewone schietingen, werd geschoten "ten doele" t.t.z. horizontaal naar geschilderde doelen; mits toelating van de landsprins mocht tweemaal in 't jaar "upwaerts" geschoten worden naar de vogels op de molenwieken of op de staande pers, dit was "het schieten van den gay".)

4° De toestemming van het Brugse Vrije stipuleerde:

a/ de gemenschappelijke patroon moet Sint Sebastiaan zijn en de Gilde moet heten "Het Gilde van St. Sebastiaen van Heyst en Cnocke ofte van Cnocke en Heyst".

b/ al wat de twee gilden bezaten of nog zullen verwerven, wordt gemeenschappelijk bezit, alsof deze unie vanaf hun oorsprong had bestaan.

c/ vanaf Tweede Sinksendag 1650 - of de zondag daaropvolgende (Gaydach) - zullen gedurende een gehele jaar de schietingen gehouden worden te Knokke, uitgenomen op St.-Sebastiaansdag die in Heist moet gevierd worden. Het volgende jaar moet het andersom gaan: alles

te Heist uitgenomen het St.-Sebastiaansfeest te Knokke. En zo verder.

d/ na het schieten van de gaai (koningschiëting op Tweede Sinksendag) moeten de gildebroeders telken jare een deken kiezen die woont op de parochie waar de schiëting gebeurt; en uit elke "platse" een zorgher.

e/ de gildebroeders met hun koning aan het hoofd, moeten deelnemen aan de Ommegangsdag in de parochie waar het gaai-feest was, en aan St.-Sebastiaansdag in de prochie waar die dag geschoten wordt.

f/ op elk Gaaifeest en op elke Sint-Sebastiaansdag moeten alle gildebroeders "comparen ter tafele" d.i. aan de gezamenlijke maaltijd deelnemen; wie zonder reden afwezig is, moet half gelag betalen als boete.

g/ vanaf de Gaaiday 1650 moeten de koning, de hoofdman, de deken, de zorghers en de gewone leden zich in alles schikken naar de ordonanties die staan in het gildeboek van de gemeenschappelijke gilde.

Heel waarschijnlijk hebben de boogschutters van Knokke en van Heist in 1650 hun samengaan met veel geestdrift ingezet. Indien dit jaar het Paasfeest op 17 april viel, dan kwam Tweede Sinksendag op 6 juni (nu in 1976 op 7 juni). En dan passen in dit kader de twee vermeldingen die in het gildeboek van Knokke volgen op de kopie van de hier besproken keure.

"Hedent den 6 Junuy 1650. Soe wiert gildebroeder van dees gilde van St. Sebastiaen die geviert wort binnen Hest (Heyst) en Knocke, Hendrik van Herseele, jonnende voor zijne dootschult de somme van twee ponden grooten courant".

"Ten selven dage wiert gildebroeder in de selve gilde Geeraedt Bruynfault, jonnende voor zijne dootschult een pond thien schellingen grooten".

We weten niet of deze twee heren Heistenaars of Knokkenaars waren.

En hier volgt dan in extenso de keure van de Collegiale Camer van het Brugse Vrije:

Acte van Unie van Gilden van Ste Sebastiaen binnen de prochien van Heyst en Cnocke.

Burghmrs en Schepenen slants vanden Vryen doen te weten dat ghesien het vertoogh themlieden wierdt gedaen bij de Hoofmannen, deken, Eedt

en gemeene supposten van Ghilden van Sinte Sebastiaen binnen de respective prochien van Heyst en Cnocke, daerbij te kennen ghevend dat hoewel binnen elcke van voorschreven platsen de voorseyde Ghilden langhe voor desen waeren opgesteld en onderhouden, men nochtans metterdaet was bevyndende hoe de ghemeente en inwoonderen derselve platsen daerinnen seer gevoughelick en met ghewenschte recreatie en waeren continuerend ter oorsaecke van het cleen begryp en de inwoonderen van elcke van vooseyde prochien, ook het cleen ghetal van voorseyde gildebroeders, schutters, die hemlieden op de ordinaire daeghen aldaer waeren presenterend, oorsaecke dat de feestdaghen van voorschreven hemlieden gelegen Patroon en den gaydagh niet behoorlick en conden onderhouden nochte vereert worden, ten waere daerinnen andersins bij ons voorzien wierde bij het maecken van één lichaem, Unie en eendrachtigheyt tusschen beede de voorseyde geilden en gildebroeders van voorschreven prochien van Heyst en Knocke, tegenwoordige en toecomende.

Daeromme ist dat wij gheneyghd zijnde tot voorderinge van eene soo oude treffelycke ende eerlicke recreatie van onse ghemeente, hebben goet ghevonden van de voorseyde gilden en soo deselve totnochtoe onderhouden zijn geweest te Unieren, soo wij doen bij desen op den voet en manieren naervolghen.

Als te weten dat beede de voorschreven gilden van nu voorts alleene maecken sullen een ghilde en vergaderinge onder de bewaerennisse en voorspraecke van eenen ghemeenen patroon Ste Sebastiaen ende sal inghevolghe van dien genaempt worden het Ghilde van St Sebastiaen van Heyst en Cnocke ofte van Cnocke en Heyst, indiffrentelyk oversield van alsnu en voor altijt in eighedome en ghe-meensaemgeyt te besitten al het ghone aen beede de voorseyde Ghilden voor desen van alsnu en in toecomende tyden heeft ghecompeteert ofte sal competeren op sulcke voet en manieren als of dese unie van eerste institutie ende beginnen alsoo ghedaen en ghesloten hadde geweest.

Dienvolghe soo sullen de voorseyde Gildebroeders en Supposten alle jaer vermoghen te schieten den gay op den tweeden Synxendagh ofte den Sondagh daernaer, te beginnen van Prochie van Cnocke

ende alsoo te Continueren de resterende oefeninge en ghewoone exercitie voor het volghende gheheele jaer, behoudens den dagh van Ste Sebastiaen die sal onderhouden worden tot Heyst. Dan het naervolghend jaer sal den gaydagh, op gelycken tweeden Synxendagh ofte Sondagh daernaer ghehouden worden binnen Heyst, oock met de ghe-
 woonlicke exercitien voor het naervolghend jaer, alles nochtans behoudens oock den dagh van St Sebastiaen, die sal onderhouden worden binnen Cnocke. In der voughe dat op elck van voorseyde prochien sal onderhouden in d'eene den gaydagh en in d'andere de ghone van St Sebastiaen, Continuerend alsoo van jaer tot jaer, son-
 der eenigh voordeel van d'eene ofte d'andere, op welcke platse sy-
 lieden syn wonende ofte niet.

Inghevolghe van welcke naer het schieten van den gay bij de ghemeene ghildebroeders sal ghecosen worden eenen Deken, inwoon-
 der van platse alwaer den gay wort gheschoten, uyt elcke platse eenen sorgher, en sullen verheeren op den Omeganckdagh daer den gay gheschoten is en op St Sebastiaensdagh daer deselve onderhouden is gheweest, op welcke gayfeest en St Sebastiaensdagh alle de ghil-
 ghildebroeders van voorseyde prochien sullen moeten comareren ter tafele, op peine dat de absenten sullen moeten betalen half ghelach op eerlicke, ten waere hebbende legitime exusie ter contrarie, de-
 welcke sy ghehouden sullen wesen te kennen te gheven aan Deken en Sorghers drye daeghen te voeren.

En met expresse conditie dat de Coningh, Hoofman, Deken, Sorghers en gemeene Supposten van voorseyde ghilde ten surplusse hem-
 liden zullen moeten reguleren naar de voordere politique ordonnans op het onderhouden van die Huytghegeven, ghepractiqueert in 't ghil-
 deboeck van dese ghemeene Ghilde beginnend van Gaydagh 1650.

Welcke wy met alletgene dies voorseit, hebben gedecreteert en decreteren bij desen. Aldus ghedaen in onse Collegiale Camer 1600 vichtigh, hebben in teeken der waerheyt deze ghedaen teekenen bij eene van Pensionaris en toeghesegheld metten Seghel van Lande.

